

در حاشیه جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان

محسن چینی‌فروشان، در مراسم اهدای جوایز جشنواره
مطبوعات کودک و نوجوان:

جای پیش‌کسوت‌ها در نشریات کودک و نوجوان
خالی است

برگزیدگان هفتمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان، طی
مراسمی معرفی شدند و جوایز خود را دریافت کردند.
هیأت داوران جشنواره در ۱۳ رشته، برترین‌های مطبوعات کودک و
نوجوان را طی دو سال گذشته معرفی کرد.

محسن چینی‌فروشان، مدیرعامل کانون پرورش فکری کودکان و
نوجوانان، در پایان مراسم اهدای جوایز گفت: مجموع نشریات کودک
و نوجوان، سالانه حدود ۲۰ میلیون تیراژ دارند. انتشار این نشریات، دو
نقش اساسی در تولید اثر و تربیت نیروی انسانی، از جمله تعداد زیادی
نویسنده، تصویرگر و عکاس کودک و نوجوان ایفا می‌کند.

وی نشریات کودک و نوجوان را از کتاب‌های این گروه سنی جلوتر
دانست و افزود: جسارتی که در مطبوعات وجود دارد، در کتاب‌ها دیده
نمی‌شود. البته این نشریات نقاط قوت و ضعف بسیاری دارند، ولی حداقل
مزیت‌شان این است که منبع تغذیه هنر و ادبیات کودک هستند.

او با اشاره به این که اکثر برندگان این جشنواره جوانان بودند، گفت:
این مسئله از یک نظر جای خوشحالی دارد و از سوی دیگر، نقطه ضعف
مطبوعات کودک و نوجوان محسوب می‌شود؛ چرا که جای بزرگان این
عرصه تنگ شده و حضور کم‌تری یافته‌اند.

مدیرعامل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان با تأکید بر لزوم
استفاده بیشتر مطبوعات کودک و نوجوان از عکس، ادامه داد: هر چند
کودکان با نقاشی و تصویرگری آشنا ترند، میزان استفاده از عکس در این
نشریات کم است. از طرفی، بیشتر مجلات کودک و نوجوان، به نوجوانان
اختصاص دارد. فکر نمی‌کنم از میان ۵۱ نشریه، بیش از ۱۵-۱۰ درصد
به کودکان اختصاص داشته باشد و جای مجلات مخصوص کودکان

پیش‌دستانی و مهدکودک‌ها در این میان خالی است. شاید لازم باشد
که بخش خصوصی فعالیت بیشتری در این زمینه داشته باشد.
چینی‌فروشان در پایان اظهار داشت: در گذشته اکثر نشریات،
صفحه کودک و نوجوان داشتند، ولی امروز به چاپ ویژه‌نامه‌هایی در
این خصوص اکتفا شده است.

دکتر حسین قندی، مدرس روزنامه‌نگاری:

نشریات کودکان به روزنامه‌نگاران متخصص
نیاز دارد

نشریات جوان و نوجوان نسبت به دو سال پیش، حدود ۴۰ تا ۵۰
درصد رشد داشته، ولی در بخش کودک این پیشرفت حاصل نشده است؛
چرا که ما هنوز به کودک، مثل چند دهه پیش نگاه می‌کنیم.

حسین قندی، مدرس روزنامه‌نگاری و داور دو رشته از هفتمین
جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان، ضمن بیان این مطلب، اظهار
داشت: ایرادی که گرفته بودم، این بود که ما روزنامه‌نگاری کودکان
و نوجوانان را از دست روزنامه‌نگاران گرفته‌ایم و به ادبا و شعرا داده‌ایم.
ما در این حوزه به دلایل مختلف، تخصص نداریم، همان‌طور که در
حوزه‌های دیگر تخصص نداریم.

وی با تأکید بر تخصصی شدن آموزش روزنامه‌نگاری کودکان گفت:
ما درباره کودکان هم مثل سایر رشته‌ها، نیازمندیم که از سال دوم یا
سوم دانشکده روزنامه‌نگاری، تخصص‌ها را در افراد تشخیص دهیم و بعد
دوره‌هایی برای آن‌ها تدارک بینیم تا یک ژورنالیست، با روزنامه‌نگاری
و شعر کودکان هم آشنا شود.

قندی گفت: ما در سنینی که شخصیت کودک شکل می‌گیرد، او را
نادیده می‌گیریم و درست در ۷ سالگی که پایان شکل یافتن شخصیت
انسان است، برایش آموزش رسمی می‌گذاریم.

این مدرس روزنامه‌نگاری، با تأکید بر لزوم مخاطب‌شناسی به روز در

نشریات کودک و نوجوان گفت: بچه ۳ ساله امروز ما بچه چند دهه پیش نیست و حتی تفاوت‌هایی که کودکان تهران با سایر شهرها، شهرها با روستاها و مناطق مختلف کلان شهرهایی مثل تهران با یکدیگر دارند، باید در نظر گرفته شود و لحاظ نکردن این تفاوت‌ها می‌تواند نشریات را نابود کند. قندی اظهار داشت: این اتفاق در ایران افتاد و زمانی که دیگر نشریات کودکان ما رشد نکردند، زمانی بود که دیگر کسی جایگزین مخاطبانی که بزرگ شدند و رفتند، نشد. به همین دلیل، نشریه‌ای که ۸۰ هزار تیراژ داشت، به زیر ۲۰ هزار یا ۵ هزار نسخه رسید.

سپیده خلیلی، مترجم:

رقابت در مطبوعات وجود ندارد

کمبود منابع مالی مطبوعات کودک و نوجوان، پیامدها و آسیب‌های جدی به همراه دارد. سپیده خلیلی، برگزیده نهایی بخش ترجمه، در هفتمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان، در خصوص موقعیت ژورنالیستی مطبوعات کودک گفت: می‌توان نشریات بسیار کمی یافت که دارای قابلیت و ویژگی‌های ژورنالیستی و مطبوعاتی باشد و این مسئله آسیبی جدی است؛ چون حدود ۳۰ نشریه کودک و نوجوان داریم که بیشتر محتوای شکل و فرم کتاب کودک را دارند. وی دلیل اصلی این امر را نبود رقابت جدی و نفس‌گیر دانست و افزود: متأسفانه، مطالب بسیاری از نشریات کودک ما سفارشی است و مجبورند مطالب زیادی را براساس خواست و نیاز متولی خویش تنظیم کنند و بنویسند و این کار اجازه برقرار کردن ارتباط را با بچه‌ها نمی‌دهد. سپیده خلیلی ادامه داد: خبرنگار کسی است که در محیط جامعه به کنجکاوی بپردازد و مشکل یا خواست روزمره مخاطب را بازتاب دهد که یک مدیر نمی‌تواند از بالا این نیاز را تشخیص دهد. اگر چنین چیزی ممکن باشد، به نظر من شغل خبرنگاری بی‌معناست.

وی به جدی‌ترین آسیب مطبوعات کودک و نوجوان اشاره کرد و گفت: «اصلی‌ترین مشکل ما این است که افراد سرچای خودشان نیستند. کسانی دست اندر کار نشریات می‌شوند که بسیاری از آن‌ها حتی ادبیات کودک را هم نمی‌شناسند، چه رسد به نشریات کودک که در کشور ما عرصه ناشناخته‌تری است.

سردبیر سابق نشریه بچه‌های شرق، در خصوص وضعیت ترجمه در مطبوعات کودک و نوجوان گفت: این حوزه به نظر من حتی به میزان اندک هم نتوانسته رشد کند و مطبوعاتی شود. این نشریات افراد متخصص در حوزه ترجمه را به کار نمی‌گیرند. متأسفانه مسئولان کسی را که همیشه پایین‌ترین حق‌الزحمه را پیشنهاد می‌کند، انتخاب می‌کنند و معلوم نیست این شخص واقعاً تخصص لازم را دارد یا نه.

وی در پایان، با اشاره به اهمیت جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان گفت: یکی از فواید این جشنواره، جدا از تقدیر از فعالان این عرصه، توجه ویژه به مطبوعات کودک و نوجوان در این یک هفته است. همین که به نوعی همه درگیر مشکلات این عرصه و از آن آگاه می‌شوند، گام مثبت و خوبی است. البته به شرطی که به معنای واقعی، پوشش خبری و مطبوعاتی داشته باشد.

کم‌توجهی به حس بچه‌ها دلیل ضعف نشریات

کودک و نوجوان

مطبوعات کودک و نوجوان، به دلیل کم‌توجهی به حس کودکی بچه‌ها، با نقاط ضعف جدی روبه‌روست. زهره پریخ، سردبیر نشریه کوشش کانون، با توجه به ضرورت برقراری ارتباطات دست اندرکاران این گونه نشریات تخصصی با کودکان، اظهار داشت. تنها در این صورت است که می‌توان به غنای محتوای مطبوعات افزود.

وی تصریح کرد، بسیاری از مطالب ارسالی به مطبوعات نیاز به ویرایش دارد. بنابراین، به کارگیری دقت، ظرافت و حس مسئولیت خاص توسط نویسندگان و شعرا، در این مجلات زیاد رعایت نمی‌شود. پریخ با تأکید بر این که زبان کار مطبوعات ما هنوز برای برقراری ارتباط با کودکان با اشکال روبه‌روست، توضیح داد: ادبیات و زبان کودکی، آهنگ و وزن خاصی دارد که با رعایت آن‌ها می‌توان ابعاد مختلف نشریات را مورد توجه قرار داد.

سردبیر نشریه کوشش، استفاده از تصاویر متنوع را برای ایجاد جذابیت این نشریه بسیار مؤثر توصیف کرد و افزود: به کارگیری حجم یکسانی برای متن و تصویر، موجب شده است کودکان از نشریه خود به طور چشمگیری استقبال کنند.

وی تجدید نظر جدی در برقراری ارتباط با کودکان در نشریات را لازم دانست و گفت: باید تلاش کنیم دنیای ادبیات را به شیوه‌ای مستقیم به کودکان بشناسانیم.

در نشست تخصصی تصویرگری کتاب کودک عنوان شد:

کاریکاتور و موسیقی واقعی کودکان نداریم

نشست تخصصی تصویرگران کتاب کودک، روز پنج‌شنبه ۲۶ آبان و در آخرین ساعات هفتمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان، با حضور ابوالفضل همتی آهویی تصویرگر، محمدحسین صلواتیان تصویرگر، جعفر ابراهیمی دبیر جشنواره و جمعی دیگر از تصویرگران کتاب کودک برگزار شد.

در این نشست، صلواتیان با تأکید بر تفاوت اساسی تصویرگری مجله و کتاب کودک گفت: به نظر من مسائلی چون زمان محدود، فرم کلی مجله و حجم بالای متن از جمله تفاوت‌های اساسی هستند. شما در تصویر کردن مطالب یک مجله، هیچ وقت به اندازه کافی زمان ندارید؛ یعنی نمی‌توانید مثل کتاب پروژه‌ای زمانی تعریف کنید. فرم تعریف شده مجله هم از دیگر تفاوت‌هاست؛ چون امکان بازی بیشتر را از تصویرگر می‌گیرد و اما مشکل اساسی‌تر، حجم بالای متن مجلات است.

همتی آهویی، در ادامه همین بحث گفت: کیفیت چاپ و یک‌بار مصرف بودن مجله، از تفاوت‌های اساسی است؛ یعنی به دلیل پایین بودن کیفیت چاپ، تصویرگر چندان به جزئیات کار خویش اهمیت نمی‌دهد. از دیگر سو، کتاب بایگانی می‌شود و حتی احتمال چاپ دوباره دارد؛ پس ماندگارتر است و به همین دلیل، تصویرگر در کتاب تمام تلاش خویش را به خرج می‌دهد تا تصویری عالی، ظریف و غنی خلق کند.

همتی آهویی هم‌چنین با اشاره به نبود نیروی متخصص، در دو حوزه موسیقی و کاریکاتور برای کودکان افزود: از مشکلات جدی دیگر در کشور ما، نبود کاریکاتور و موسیقی کودکانه است. در بسیاری از مجلات همان کاریکاتور بزرگسالانه را کوچک و تزییناتی به آن اضافه می‌کنند، ولی نمی‌توان اسم کاریکاتور کودکان را بر این کارها گذاشت. بنابراین گزارش، در پایان این نشست، به دلیل دو دهه تلاش در عرصه تصویرگری کتاب کودک، از محمدحسین صلواتیان تقدیر شد.

نقد کودکان بر آثار بزرگسالان راهگشااست

آنچه در عرصه مطبوعات کودک و نوجوان ما حائز اهمیت است ارتباط مستقیم خود بچه‌ها با مطبوعات است؛ چون نویسندگان کتاب فرصت چندانی برای این ارتباط مستقیم ندارند.

هوشنگ مرادی کرمانی، در حاشیه مراسم اهدا جوایز به برندگان هفتمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان، ضمن بیان این مطلب گفت: من ارتباط مداوم با مطبوعات کودک و نوجوان و اطلاعات کاملی درباره آن‌ها ندارم، اما به این دلیل که ضمیمه کودک و نوجوان برخی از روزنامه‌ها را می‌بینم، می‌توانم بگویم که انعکاس اخبار مربوط به بچه‌ها بسیار ضعیف است و به چشم نمی‌آید. این مسئله‌ای است که به نظر من باید به آن توجه شود.

وی افزود: در بسیاری موارد، وجه ادبی نشریات کودک و نوجوان ما بر وجه ژورنالیستی آن‌ها غلبه دارد و این ناخوشایند است.

وی افزود: در نشریه دوچرخه یکی - دو بار شاهد بودم که بچه‌ها خودشان کتاب‌هایم را نقد کرده بودند. این اتفاق مرا سر ذوق آورد. آن‌ها به نکات جالبی در کتاب‌های من اشاره می‌کردند که من اصلاً از بزرگسالان نشنیده بودم. این نوع نقد دو مزیت دارد؛ هم نشان دهنده نوع نگاه کودکان به کتاب و داستان است که بی‌شک به غنای ادبی آثار ما خواهد افزود و هم نشان می‌دهد بچه‌ها نشریه را متعلق به خویش می‌دانند.

وی هم‌چنین در جواب این سؤال که آیا مطبوعات و ادبیات کودک می‌توانند مرز مشترک داشته باشند، گفت: بله، اما این مرز مشترک که الان مطبوعات از آن تغذیه می‌کنند، توسط ادبیات کودک و نوجوان کشف شده. در حالی که روزنامه‌نگاران باید بکوشند ویژگی‌های جذاب روزنامه‌ای کودکان را کشف کنند تا نشریات خود را از لحاظ روزنامه‌نگاری ارتقا دهند. به نظر من این حوزه‌ها جای کار و تحقیق فراوان دارد.

وی هم‌چنین در خصوص تأثیر جشنواره‌هایی چون جشنواره مطبوعات، بر نشریات کودکان گفت: هر اتفاقی که در این مملکت بیفتد و کمکی به رشد فرهنگ و ادبیات کند، مفید است و نباید اجازه دهیم چنین فعالیت‌هایی خاموش و محو شود، اما نباید باری به هر جهت هم باشد. باید سعی کنیم از مجال به وجود آمده، نهایت استفاده را ببریم. مثلاً سال آینده نباید دوباره از نبود خبر و گزارش کودکان حرف بزنیم، بلکه باید به نقد موفقیت یا عدم موفقیت تجربه‌ها در طول آن یک سال پردازیم.

در میزگرد تخصصی داستان هفتمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان:

از مظفر سالاری نویسنده داستان کودک و نوجوان، تقدیر شد.

سالاری در این میزگرد، با تأکید بر این که علاقه کودکان به نشریات، بسیار قابل توجه تر از کتاب است، به اهمیت این رسانه اشاره کرد و گفت: از آنجا که بچه‌ها اول به فرم هر چیز توجه می‌کنند و بعد به محتوای آن می‌پردازند، مطبوعات به لحاظ رعایت فرم خاص و جذاب‌شان، بیشتر از کتاب برای کودکان و نوجوانان تازگی دارند.

وی کم‌توجهی برخی بزرگسالان نسبت به نگارش داستان‌های پرمحتوا را مربوط به پرداخت حق‌التألیف ناچیز آن دانست و افزود: به همین دلیل برخی افراد که مقتضیات داستان را نمی‌شناسند، با نگارش داستان‌واره‌های مختلف، می‌کوشند نوشته‌های‌شان را جای داستان‌های حقیقی و پرمفهوم جا بزنند.

سالاری، با توضیح این مطلب که نویسندگان ما داستان‌های خوبی برای کودکان و نوجوانان در سطح جهانی خلق نکرده‌اند، گفت: فقر پژوهشی، عدم درک نیازسنجی کودکان و تصور نادرست از غنای شخصیتی کودکان و نوجوانان امروز که شباهتی با بچه‌های قدیمی ندارند، همه موجب شده است تا در زمینه مطبوعات و داستان در مطبوعات، برای آن‌ها با مشکل مواجه باشیم.

این نویسنده کودک و نوجوان که جوایز متعددی را در جشنواره‌های مختلف به خود اختصاص داده است، وضعیت نامساعد معیشتی بسیاری از فعالان این حوزه را مورد توجه قرار داد و افزود: برخی از افراد عاشقی که بهترین سال‌های زندگی‌شان را وقف نگارش مطالب متنوع برای کودکان و نوجوانان کرده‌اند، هنوز صاحب خانه نیستند و حتی تا سنین پیری احساس امنیت شغلی ندارند.

جشنواره به استقبال کودکان از مطبوعات دامن می‌زند

هفتمین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان با وجود این که بسیار غنی‌تر از سال‌های گذشته برگزار شده است، اما در صورت عدم توجه جدی متولیان فرهنگی به سکون می‌رسد.

تیمور امین‌ناصری، مدیر مسئول نشریه نهال انقلاب، با بیان این مطلب، ضرورت برپایی جشنواره مطبوعات برای کودکان و نوجوانان را مورد توجه قرار داد و گفت: دست‌اندرکاران جشنواره، در صورت بررسی دقیق‌تر مطبوعات کودک و نوجوان، می‌توانند نقش جدی در تقویت این رسانه داشته باشند.

وی با تأکید بر این که حضور نشریات در جشنواره، جای مناسبی برای محک زدن آثار آن‌هاست، افزود: دست‌اندرکاران هر نشریه، با شرکت در جشنواره‌های این چنینی، درمی‌یابند که تا چه میزان مورد استقبال بچه‌ها یا بزرگسالان قرار گرفته‌اند.

سردبیر امید انقلاب، بخشی از ناآشنا بودن نام نشریات کودک و نوجوان برای بچه‌ها را ناشی از کم‌کاری کیوسک‌های مطبوعاتی دانست

و تصریح کرد: اغلب اوقات بعضی از نشریات در جای نامناسبی که هرگز جای دید ندارد، قرار می‌گیرند و همین موجب می‌شود هیچ نسخه‌ای از آن‌ها به فروش نرسد.

امین‌ناصری با توضیح این مطلب که نهال انقلاب، با سابقه ۲۵ سال انتشار، هنوز هم برای بسیاری از کودکان و نوجوانان ناآشناست، گفت: اغلب مخاطبان ما کودکان و نوجوانان شهرستانی هستند و ارتباط عاطفی و صمیمانه ما با آن‌ها، موجب تداوم انتشار این نشریه شده است.

وی ایجاد بخش‌های متنوع در این نشریه را یکی از جذابیت‌های آن عنوان کرد و افزود: با وجود این که در سال‌های پیش، مطالب تولیدی نهال انقلاب بسیار اندک بود، اما از خرداد ماه سال جاری ۹۰ درصد مطالب این نشریه، تولید همکاران مجله است.

مدیر مسئول نشریه نهال انقلاب، توجه به تصویرگری متفاوت این نشریه را یکی از نقاط قوت آن دانست و توضیح داد: با فعال کردن بخش اینترنتی و اخبار در نهال انقلاب، بی‌شک کودکان اشتیاق بیشتری به مطالعه آن از خود نشان می‌دهند.

وی در ادامه، به نقش کم‌رنگ صداوسیما در تبلیغ نشریات اشاره کرد و گفت: سامان یافتن آموزش و پرورش در امر توزیع نشریات بسیار مهم است.

مدارس مسئول کم رونقی نشریات کودک و نوجوان هستند

یکی از دلایل عمده ضعف نشریات کودک و نوجوان، این است که این نشریات به دست مخاطبان آن‌ها نمی‌رسد و دست‌اندرکاران آن‌ها از بازخورد کارشان مطلع نمی‌شوند.

امیرحسین فردی، نویسنده کودک و نوجوان و سردبیر هفته‌نامه کیهان بچه‌ها، ضمن بیان این مطلب افزود: استقبال بچه‌ها از نشریات کودک و نوجوان نسبت به گذشته کاهش یافته؛ چون جذابیت‌ها و سرگرمی‌های دیگری در زندگی آن‌ها وارد شده که نشریات نمی‌توانند رقیب آن‌ها باشند.

وی اظهار داشت: فرهنگ مطالعه در کشور ما امری شکننده است و نهاد خانواده هم مطالعه را جدی نمی‌گیرد.

سردبیر کیهان بچه‌ها، مشکل مطبوعات کودک و نوجوان را خارج از مطبوعات و وابسته به عوامل بیرونی دانست و افزود: مشکل نشریات کودک و نوجوان، به روز نبودن برنامه‌های آنان نیست؛ چرا که نشریات جدیدی مثل «دوست» و «باران» که تازه وارد این عرصه شده‌اند هم با مشکلات نشریات قدیمی‌تر مواجهند.

امیرحسین فردی، با تأکید بر این که نشریات کودک و نوجوان باید مورد حمایت قرار گیرند، گفت: با یک نشریه کودک و نوجوان نباید هم‌چون نشریات بزرگسالان برخورد کرد.

وی ادامه داد: من آموزش و پرورش را مسئول این مسائل می‌دانم. مشکلات نشریات کودک و نوجوان به مدارس برمی‌گردد. مدارس انحصاری برخورد می‌کنند و نشریات را به محیط خود راه نمی‌دهند. دانش‌آموزان باید ساعتی برای مطالعه آزاد داشته باشند و در ساعاتی مانند زنگ تفریح، بتوانند این نشریات را ورق بزنند.